

Edvards Vulfs

Zemnieka dēls

Drāmatiska pasaka 5 ainās

Pirmā aina

Tēva mājā

Personas:

Tēvs. Māte. Jānis. Muižas vācietis

Zemnieku istaba. Baļķu sienas un griesti. Istabas vidū
lies ozola galds. Vasaras rīts, pirms saules lēkta.

Māte sēž pie loga. Jānis nometies zemē un galvu
viņas klēpī atbalstījis.

Māte dzied:

Man uzauga stalts dēliņš
Zeltainiemi matiņiem,
Svešu zemju staigātājs,
Jaunu ceļu meklētājs.

Pa to platu baltu ceļu
Aiziet rīta agrumā,
Aiziet rīta agrumā,
Saules zelta līdumā.

Ai, dēliņi, kam tu gāji,
Kam tu gāji svešumā,
Vai tā tava tēva sēta
šaura bija platumā?

Uz to svešu tālu malu
Daudz celiņu aiztecēja,
No svešuma sētiņā
Maz celiņu mājā tek!...

(Dziesmas pēdējiem vārdiem vēl skanot, uz sliegšņa pa-
rādās tēvs, ceļam saposies)

Tēvs:

Nu, posies, dēls!... Drīz ceļā jādodas...
Jau pāri nakts, raug, debess sārtojas!...
Kamēr vēl saule tveicēt neiesāk,
Būs tālo ceļu braukt mums tikamāk!...

Jānis:

Vēl brīdi, tēvs, ļauj man šē kavēties,
Vēl brīdi mīļo pulkā atrasties,
Ikkatru lietiņu ļauj apskatīt,
Ikkatru vietu skatiem noglāstīt!
Kāds spēks, kas krūtīs kvēlo mūžīgi,
Man jāņem līdz uz tālo svešatni!...
Un spēku to šē tikām smelties varu,
Kur katrā nieciņā jūt dzimtās zemes garu!...
Tu, vecais skapi, kaktā, paliec sveiks!...
Ne man tavš dārdiens, pulksten, stundas teiks!...
Tu, baltais galds, vairs neklāsies priekš manis
Ne manu vaigu tevī, spogul, manis!...

Māte ar asarām:

Cits tevi kops un lolos, mīļais dēls,
Cits tavas zelta matu cirtas glaudīs!...
Cits sāpēs mierinās un laimi paudīs,
Cits, cits tev rasies maigas mīlas tēls!...
Tik atceries, kaut brīdi vienīgu,
Šo būdiņu un sirmo māmiņu,
Tik atceries: ar divām dvēslēm te
Ir kopā sieta tava dvēsele!...
Tu vari tuvu vai ar' tālu būt,
Tās tavus priekus, tavas bēdas jūt!...

Jānis:

Māt', tava svētā, baltā mīlestība
Man ceļu sataisīs uz dzīves svētnīcu;
Bez viņas — naidš un grēks un aizmirstība,
Ar viņu katru mērķi sasniegšu!...
Kamēr vien zemes gaitas staigāt traukšu,
Jūs, tēvs un māte, atmiņā es saukšu!...

T ē v s:

Māt', neraudi, — vai mums tas jāapspiež,
Kas jaunās krūtīs plašus ceļus riež?
Šī būdiņa priekš mums bij pietiekoša, —
I liela izlikās, ir diezgan koša,
Bet laiks, lūk, rada jaunas vērtības
Un vecām atpakaļ ir jākāpjas!...
Nav jaunam spēkam še vairs diezgan vietas!...
To tekas aicina, kas nav vēl ietas,
To mantas vilina, kas neuzietas
Dus zemes dziļumos visdziļākos,
Mirdz kalnu augstumos visaugstākos!...
Gars lepnis ir un tik uz augšu trauc
Un laimīgs tāds, ko nerimstošs viņš sauc!...

J ā n i s:

Es iešu, tēvs, tur gara cīņas sfērās,
Kur dabas noslēpumi vaļā veras,
Kur zemes krāšņums svērts un vērtēts tiek
Un viltus vērtībām kur šķēršļus liek,
Es iešu turp un sevim vietu gūšu, —
Es gara valstī liels un varens kļūšu.
Tad — nākšu atpakaļ un jūsu durvis vēršu,
Jums zeltu mirdzošu un pērles klēpī bēršu!...
Kā karaļpils tad būs šī būdiņa,
Jūs — valdinieki, tēvs un māmiņa!...

M ā t e:

Paldies tev, dēls, par nākamības laimi!...
Lai Dieviņš dod, ka ļaužu vilts un zaimi
Tev ceļu neapsēj ar ērkšķiem durošiem,
Lai Dieviņš piešķir tev par vadoņiem
Tos sargus trīs, kas mūs ik dzīves stundu
Ir vadījuši caur' caur pasaul's jundu.
Šie vadoņi ir: svētā ticība,
Tad — rožainā un dzidrā cerība
Un beidzot — augstā, cēlā mīlestība.

Ja būs tev vien šiem trijiem sekot griba,
Tad laimīgi ik darbu beigsi, sāksi
Un beidzot slavas kronēts mājās nāksi!...

Jānis noliecas pie mātes rokas, skūpstā to:

Es tavā priekšā ceļos noņemtos
Un mātes svētību no tevis izlūdzos,
Ak, svētī, māt'!...

Māte:

Es tevi svētīju
Ar nebeidzamu mātes svētību!...

Jānis:

Man talismans visspēcīgākais dots,
Nu varu iet es cīņā apskaidrots!...
Ko, māt', lai dodu tev par piemiņu?...
Man nav nekā...

Māte:

Es matu sprodziņu
Tev guļot nogriezu un paslēpu.
Tā būs man piemiņa. Kad uzlūkošu
To nestundā, tad gūšu garu mošu
Un viegli kļūs.

Jānis:

Tik, māmiņ, iedomā:
Pukst viena sirds priekš tevis svešumā.

Tēvs noslauka asaru:

Jel beidzāt sirdi vārdiem sāpināt!
Jūs vērojot man jāskumst līdz tāpat!
Lūk jānorit pa vaigu as'rai sājai, —
Kam liekat gaudot man kā sievai vājai!...
Nāc, Jāni-dēls, jau bēris nemierā
Pie sētas zviēdz un kājām zemi ārdā...
Gan to, kas sirdi dziļi sāpina,
Mums remdēs rīta gaisis un ratu dārdi!...

Māte pa logu skatīdamās:

Zūd ēnas... Saule drīzi uzliesmos
Un ceļu tērps jums zelta vizuļos, —
Lai, dēls, kā karalis tu gaitu ņemi
Uz savu apsolīto teiku zemi!...

(Vērīgi raugas)

Bet kas tur nāk pa ežu aizguris?
Tas, liekas man, ir muižas vācietis;
Tik viņam vienam gaita tāda smagra.
Ko meklē viņš šē rīta stundā agrā?...

Tēvs:

Kā apdauzīts!... Nav miera man no viņa!...
Tad tāda šim, tad atkal cita ziņa.
Tik laipns un zemīgs, tā kā izsmērēts,
Bet visam cauri vācu viltu redz.
Ja nebūtu kaut kas šim padomā,
Kur tad gan rastos tāda laipnība?...
Viņreiz dēļ baltās ķēves teicās nācis,
Bet nebij vēl par to ne runu sācis,
Kad ņēmās tevi, Jāni, uzslavēt.
Tu esot čakls un krietnis visai, bet —
Nu, protams, — bet — vai šis gan pielaidis,
Ka var bez „bet“ būt ar' kāds latvietis.
Tavs „bet“ nu esot tava bauru smaka
Un lai no viņas pazustu i smaka,
Tad esot vācu zāles jālieto —

Jānis:

Nu, un kā viņš šīs zāles gatavo?

Tēvs:

Tik tāl' viņš netika. Es tā šim atcirtu,
Ka mute aizkrita un bija viņš: tu-tū!...
Es tādām junkuram gan drīzāk vienu krautu,
Nekā te tautas godu pulgot ļautu!...
(Muižas vācietis klepo aiz durvīm)

Māte:

Tāds plikadī — bet tur jau klepo tas...

Tēvs:

Tik ņems un aizkavēs no braukšanas!...

Muižas vācietis, izkaltis vīrelis ar mazu kazas bārzdiņu; melna zīda cepure ar širmi galvā un skotele priekšā; rokās piedurknes atbraucītas: Khe... Labrīt, saimnieks, tik agri jau uz ceļa?...

Tēvs:

Jūs gan dēļ baltās kazas vai dēļ teļa?...

Muižas vācietis:

Nē, saimnieks, vai nu tik agrā rītā
Par tādām septes lietām runāsim?...
To varam nodarīt mēs dienā citā,
Bet tagad savādāki spriedīsim!...

Māte drusku ironiski:

Nu, palūk nu, kas šim par darīšanām...

Jānis nepacietīgi:

Nav šorīt vairāk laika tēvam manam:
Zirgs iejūgts jau un ceļš mums mērojams!...

Muižas vācietis pret Jāni, ar vēlīgu smaidu, it kā pielabinādamies:

Nu, tas uz brīdi gan būs atliekams...
Uz brīdi, — saku es... bet... khe... he... bet
Varbūt to var pavisam iešpārēt!...
Tas, ja bez ievadiem mēs runājam,
Ir taisni mērķis manam nācienam.
Klaus', saimniek, un, saimniece, tu,
Kam laižat pasaulē jūs zōniņu?...
Kam svešiem ļaudīm viņu rokās dodiet?...

Vai to par bīstamu jūs neatrodiet?...
Nez' kas var gadīties, nez' kas var notikties
Un bojā aiziet viņš jums, — pasarg' Dievs!...
Un kad ar' nē, — vai daudz tā labuma?...
Cik tad nu zemniekam tā prātiņa?...
Vai var viņš tā, kā nākas, izštudierēt
Un tad ar smalkiem kungiem konkurierēt?...
Tik negals vien un viņš no ceļa kļīst,
Ne tēva vairs, ne mātes neatzīst,
Pret Dievu sacēlas un pulgo valdīšanu
Un katru likumīgu darišanu!...
Kur dēsies visi jūsu mācītie,
Kur darbu ņems un darba algu tie?...
Tik maza jūsu bauru tautiņa,
Kur jums tas kapitāls, tā naudiņa?...
Es tādēļ, saimniek, te klimstu ne par nieku,
Bet tūdaļ zirgu izjūgt priekšā lieku.
To zēnu es uz muižu līdzā ņemšu
Un viņam krietnu darbu strādāt lemšu!...
Jūs ziniet: esmu es labs amatnieks
Un man par katru zelli prieks!...
Ja Jānis čakls un centīgs strādnieks būs,
Viņš manā amatā ne pēdēj's kļūs!
Kad zemnieks tiek par īstu cunftes vīru,
To katris teic no zemniecības tīru.
Pēc gadiem trim neviens vairs nepazīs,
Ka pastalās reiz Jānis staigājis.
Viņš runās vāciski un, ja Dievs dos,
Par sievu vācu meitu iemantos!...

Jānis nemierīgi kustas, var redzēt, ka viņš no vācieša runas uztraukts.

Tēvs pārtrauc vācieti:

Nu, diezgan nu! Tu ilgi runāji.
Es raudzīšu tev atteikt īsāki:
Tavs padoms labs varbūt priekš mulķīšiem, —
Ej vien un penterus šos stāsti tiem!

Ej mulžo tos un vācu ādā šķūtē,
Ar muižas jumpravām un meitām brūtē!...
Mums tavi vārdi tikai secen iet
Un mēs par viņiem varam smieklus smiet!...
Tu mūsos vergus gribi ieraudzīt, —
Tu vīlies, draugs, — mēs gribam parādīt,
Ka brīvi ļaudis mēs un brīvs mums gars,
Ka dzīvs un vesels mūsu senču spars!...
No tāda likuma mūs' tauta spēku smeļas:
Par tēviem augstāk bērniem jāpaceļas!...
Šo likumu es dziļi cienīju
Un tagad viņa balsij sekoju,
Kad dēlu izlaižu no mājas savas,
Lai projām iet pēc gudrības un slavas!...

Jānis:

Kaut visiem tēviem tādas sirdis būtu,
Un ticī tam, ko es kā jausmu matu.
Tēvs, labais tēvs, no sirds tev pateicos:
Tu raugies nākotnē ar gudru skatu,
Tev zināms viss, pēc kā es centīšos.
Viens ziedošs dārzs tad mūsu zeme kļūtu!...

Muižas vācietis:

Šai dārzā — piedodat man teicienu —
Es negribētu būt par dārznieku!...

Jānis:

Jo labāk tas, — bez svešiem palīgiem,
Mēs kopsim dārzu spēkiem vienotiem!...

Māte pravietes balsī:

Un, vecās mātes, mēs jūs svētīsim
Un jūsu darba sviedrus slaucīsim!...

Muižas vācietis:

Nu redzu es: mans nāciens veltīgs ir:
Tik daudz, tik daudz kas mūsu domas šķīr.
Jūs' siržu harmonijā es viens pats

Tā izskatos kā liekais piektais rats!...
Ardievu tad, — lai Dievs tā visu tēlo,
Ka diena šī jums nava jānožēlo!

(Krekšķinādams aiziet)

Jānis:

Nu viņš ir prom, šis glumais viltinieks!..
Tēvs, nu man ceļā doties divkāršs prieks,
Kad esmu skatījis es vaigu vaigā
Tos tumsas dienderus, kas zaimus klaigā
Pa mūsu dzimteni un tautai gaismu liedz!...

Māte:

Vēl reizi, Jāni, mātei roku sniedz,
Un tad, — lai svētīta mums iziešana!..

Jānis steidzas pie mātes un skūpst viņai roku:

Māt', mīļā māt'!... Ak, māmuliņa mana!...
Ardievu nu, ardievu, dārgākā!...

Māte viņiem izejot, nopaka:

Dievs Kungs lai tevi svētī, pasargā!...
(Saule uzlēkusi un pilda istabu ar mirdzumu).

Priekškars

Otrā aina

Pie pilsētas vārtiem

Ceļš, kurš iet uz pilsētu. Gar malām koki. Tālumā redzami daži pilsētas torņi. Akmeņu kaudzes un pie viņām divi skaldītāji.

Pirmais skaldītājs:

Nez', cik varētu būt pulkstens? Saule jau diezgan augstu.

Otrais skaldītājs:

Ha!... Cik varētu būt pulkstens?... Lai cik, — jāstrādā tā kā tā līdz pašam vakaram. Un kad noies saule, tad zini: jāiet gulēt. Tā vakar, tā šodien, tā rīt. Man, patiesību sakot, vienalga pat, — kāda šodien diena. Stundas un dienas lai skaita bagātie!... Kas mums, nabagiem, gar stundām par daļu!...

Pirmais skaldītājs:

Ek... Tak gribas zināt, kas notiek pasaulē... Tur tak kas grozās... mainās...

Otrais skaldītājs:

Grozās... mainās!... Blēņas!... Notiek viens un tas pats!... Kas vakar krita, šodien ceļas; kas šodien cēlies, rīt atkal kritīs. Tā tālāk un tālāk... Nav tam gala, ne malas. Ka nekas negrozās, to tu redzi no laudīm, kuŗi plūst pa šo ceļu uz pilsētu. Arvien vieni un tie paši. Tās pašas sejas, tās pašas valodas, tie paši skati... It kā visi vienas mātes bērni būtu...

Pirmais skaldītājs:

Un visi cer atrast vienu un to pašu tur, tais aukstajos mūros: laimi!.. Haha!... Laimi...

Otrais skaldītājs: Ha-ha-ha! Puķainās lejās, smaršainos mežos un uz melna, kūpoša lauka viņi nevarēja laimi paņemt un nu cer to atrast te, mitrājās sienās, sagiftētajos pagrabos un bēniņos, it kā tie būtu istās laimes mitekļi... haha!...

Pirmais skaldītājs, ar sarkasmu: Un laime nāk, nāk... Ar atņirgtiem zobiem un izkapti pār plecu. Kuŗu neķer viņas izkaptis, tas tiek izmests aiz pilsētas vārtiem, kā mēs, lai brugētu ceļu tiem citiem, kuŗi baros plūst uz nāvi un samaitāšanu!...

Abi skaldītāji smejas dobjus, gurkstošus smieklus: Ha-ha-ha!

Jānis parādas uz ceļa ar spieķi rokā un ceļa somu pār plecu: Labdien, labie cilvēki!

Pirmais skaldītājs kaut ko norūc.

Otrais skaldītājs: Gan diena būt laba, — esi tik pats labs!

Jānis: Vai tikšu pa šo ceļu pilsētā?

Otrais skaldītājs:

Ja iesi, tiksī visā drīzumā.
Es tāda ceļa tiešām nezinu,
Kurš galā neaizved uz pilsētu!
Tur visas pasaul's ļaunums krustojas
Un viss, kas greizs un liks ir, satiekas,
Gan jāšus, braukšus, gan ar' tāpat kājām
Trauc cilvēki uz šitām nāves mājām.
Kas bagāts, grib sev mantu pavairot,
Kas nabags — iztikšanu izkarot
Un galu galā viens ir iznākums:
Guļ zārkā drīz kā gudrais, tā ar dums,
Kā nezvērs pilsēt's rikli vaļā veļ
Un katru šaubīgo un kārūnieku ķeļ,
Kas viņā reizi iekšā ieticis,
Tas ārā vairs nekad nav iznācis.
Nupat tur plosās nikna slimība,
Par kolēru tā esot saucama,
Še gaŗām liķus gaŗās rindās ved,
No tiem tik pusi zemes klēpī bed,
Nav kapraču, — tie visi izmiruši
Vai savu amatu aiz bailēm atmetuši.
Mēs akmeņus še sitām trīsdesmit;
Tie citi apmira, tik divi mēs šobrīd',
Un viens vai otrs var aiziet šodien, rit.

Jānis:

Un jūs tik mierīgi, bez bailēm kādām?

Otrais skaldītājs:

Jā, kam un kādēļ lai mēs bailes rādām?
Vai nāve sliktāka par šito dzīvi?
No akmensīšanas tak mirušie ir brīvi!
Pat gribētos tā dažreiz bailes just,
Jo būtos visdrīzāk varot zust,
Bet velti — ir tik kailā vienaldzība,
Tai mūsu sirdīs dota patvaldība.

Jānis:

Bet vai tad pilsētā nav diezgan ļaužu,
Kas palīdzētu novērst postu gaužu?
Vai ārstu nav, kas rokām veicīgām
Var līdzēt slimo grūtām ciešanām?
Vai nava sarīkoti sanitāri?

Otrais skaldītājs smejas:

Kā vēl par tādām lietām prasīt vari!
Tās lietas pastāv tik uz papīra,
Bet vai par tādām daudz ko iztaisa?
Vai briesmās iekšā dosies ārsts gan tāds,
Kam zelta diezgan naudas zutnī žvadz?
Tik sevi katris pirmā vietā skata
Un tad tik tuvāku, ko likstas krata.

Jānis:

Vai sen jau šie tāds likums ieviesies?

Otrais skaldītājs:

No kurienes tad tu tāds ieradies?
Varbūt no pašas Leiputrijas nāci,
Ka tādas lietas man vēl vaicāt sāci?

Jānis:

No laukiem nāku, esmu zemniekdēls!

Otrais skaldītājs:

Tu — zemniekdēls! Ak, zilu brīnumu!
Īsts zemniekdēls ar lauku svaigumu,

Kā meža egle veselīgs un cēls,
No dzimtās zemes ežas malas cēlies
Un zemes mātes svaigos spēkus smēlies!

Pirmais skaldītājs pieceļas:

Ļauj tevi apskatīt!... Ar' es tāds biju reiz,
Bet pilsētā drīz tapu šķībs un greizs.
Kā plūst no tevis spēka pārpilnums,
Kāds acu dziļumos dzidrs burvigums,
Kā krūtis dziļā mierā cilajas,
Kā asins riņķo dzīslās varenās!
Kā sveicienu no tālās dzimtenes
Un mīlās mātes tevi skatu es!
Nāc šurp, sniedz savu jauno daiļo roku,
Lai zemes dvesmās priekšā ceļus loku!

Jānis tuvojas viņam un sniedz roku:

Sveiks, brāli, biedri, — kā lai tevi saucu?

Pirmais skaldītājs:

Ne viens, ne otrs es tev. Es ellē braucu,
Tu redzi vaļā vērtas debesis.
Kad esi savu mērķi sasniedzis
Un dieviem ziedot pateicībā vari
Tad iegādā uz mirkli mani arī,
Kas kritis pusceļā un nicināts,
Bet kam uz sauli, sauli traucās prāts.

Otrais skaldītājs:

Kurp eji, — teic. Tak ne uz pilsētu?

Jānis:

Jā gan.

Pirmais skaldītājs:

Nē, nē! Turp neej! Tik ne tu!

Otrais skaldītājs:

Vai mūsu stāsti tevi nesabaida?

Jānis:

Nē, viņi mani taisni turpu raida,
Tur dzīves skolā mācīties es varu,
Tur varu sākt ar viltus garu karu,
Tur varu palīdzēt, kam vajadzīgs
Un gaismas lāpu pacelt drošsirdīgs!

Otrais skaldītājs:

Ai, ai, — tai pilsētā nav kārtības,
Kur jauneklīm, kam pašam jāmacās,
Par mācītāju citiem jāstājas.

(Pa ceļu no pilsētas puses nāk bars nokvēpušu fabrikas
strādnieču; viņas visas salikušas, izdilušas; dzied
dziesmu)

Melnajās fabrikas sienās
Kvēpos un dūmos rit dienas,
Mašīnas griezdamās gauda,
Par mūsu dzīvi tās rauda.

Laižat mūs puķainās lejās,
Saule kur strautiņā smejas,
Laižat mūs birstalu ēnā
Ozolu šalkoņā lēnā.

Velti! Rit dienas bez gala,
Tāla mums strautiņu čala,
Tāli mums saulītes stari,
Tāli mums putniņu bari.

Velti! Tik mašīnas gauda,
Par mūsu dzīvi tās rauda,
Velti mums, mirējiem, gaidīt:
Saule vairs nevar mums smaidīt.

(Dziedātājas aiziet, vēl notālēm atskan viņu dziesma)

Otrais skaldītājs:

Tur mūsu mīļās sievas aizgāja!

Pirmais skaldītājs:

Tur mūsu labās māsas aizgāja!

Otrais skaldītājs:

Tur mūsu daiļās meitas aizgāja!

Abi skaldītāji:

Un lāsts un negods viņas pavada!

Jānis:

Ak, jaunavas un mātes nelaimīgās,
Kam sirdis saules staru izslāpušas,
Kas atdot spēs jums pļavas izplaukušās,
Un meža putnu dziesmas daudz balsīgās.
Jel māci, spēka gars vislielais tu,
Kas dvesi sparū mokās krūtīs vājās,
Kas mani izvedi no tēva mājas,
Lai eju meklēt slēptu taisnību,
Jel māci man, kā likteņmīklas minēt
Un svētās vienlīdzības svētkus svinēt,
Tev sekošu, kā esmu sekojis,
Līdz būšu Kanaanu aizsniedzis.

Kāds dzērājs (streipuļodams, trallina): „Sak’,
tur es dzēru, tur man tika, sak’, — tai mazāi krodziņā“...

(Ierauga skaldītājus)

Labvakar, puīši, — jūsu darbam slava!
Jūs ceļu bruģējat, lai neslīdz kājas man,
Bet vai šē tuvumā kur tāda kroga nava,
Kur alus krūs’ un jautras dziesmas skan?

Pirmais skaldītājs:

Kam tev vairs krogs? Tu jau tā piesūcies!
Nem vietu grāvmalā un izgulies!

Dzērājs:

Nē, draugi, nē: nav manim gulēt vaļas,
Man lielas idejas pa galvu maļas:
Es gribu pestīt ļauno cilvēci!
Drīz visi, visi dzīvos laimīgi,
Kad mana sistēma, kas dievišķīgi-skaista,
Būs beidzot pilnā gaņģī vaļā laista!
Vēl man pie stoikas labi jāpārlied,
Cik zirgu spēks pie darba jāpieliek!

(Nīrgādamies aizstreipulo)

Pirmais skaldītājs:

Šis varonis vien krogā guļas, ceļas!

Otrais skaldītājs:

Tur visi darba ļaudis spēkus smeļas!

Jānis:

No kabaka tad ļaužu posts tas nāk,
Kas jūsu pilsētu līdz galam postīt sāk!

Pirmais skaldītājs:

Ir es tā domāju, bet tagad citu jaužu,
Kur citur gan lai savu galvu glaužu,
Ja ne pie brandavīna pudeles.
Kas cits man jaukos sapņus novēlēs
Par dzīvi brīnišķu un mērķi sniegtu,
Par vīra lepnumu un galvu nenoliektu?

Jānis:

Ai, liels ir ļaunums un tā sakne dziļul!
Šā domādams es sevi nepieviļul,
Bet sveiki nu, drīz vakars klātu būs
Un nedrīkstu es vairāk kavēt jūs!

Pirmais skaldītājs:

Vēl pagaidi un labi novēro.
Rau', nāk no pilsētas pa ceļu šo

Kāds vīrietis un viņam skuķe līdz.
Tas ir tāds ņiprs un tikams meitenīts;
Par skaistāko to tura pilsētā
Un tas gan laikam tiešām būs ar' tā.
Tas vīrs par laimīgu būs nosaucams,
Kam šitāds krāšņums reiz kļūs pieietams!

(Helga ar Lēdmani nāk pa ceļu. Helgai rokā
puķu pušķis. Lēdmanis nes grozu)

Helga:

Tēt, steigsimies, ka vakars neuznāk.
Grozis pēdējais vēl dalīt jāiesāk.
Vispirms pie vecītes tās dosimies,
Kam vīru, dēlus, ņēmis Dievs.
Tik vientuļa un nelaimīga viņa,
No svara tai i maizes drupatiņa.

Lēdmanis:

Bērns, turpu iet, nudien, mēs nevaram.
Tur netirs viss un gais tā saindēts;
Tas kakts it sevišķi ir piemeklēts —
Un ja nu, — nedod Dievs! — mēs saslimstam!

Helga:

Nē, mīļais tēvs, mūs nedrīkst atbaidīt
Neviens pats kakts, kaut nāves tvans tur mīt.
Tas debess spēks, kuŗš mūs ir sargājis,
Tas arī turpmāk visu uzraudzīs,
Ja nelīdzēsīm mēs, kam iespējams,
Kā bargais posts tad gan būs apspiežams?

Lēdmanis nopūšas:

Lai notiek, bērns, bet teikšu atklāti:
Mēs sākam palikt ļoti pārdroši!
(Abi aiziet.)

Pirmais skaldītājs:

Nes viņi nespējīgiem uzturu,
Un rāda bezbailību teicamu!

Jānis kā apstulbis noraugas Helgai pakaļ:
Kas bij šis tēls? Vai sapni redzu es?
Vai veras vaļā teiku pasaules?
Kā apburts stāvu burvju dārza priekšā
Un salda jausma nāk no tā, kas iekšā,
Šī valoda, šis maigais acu spožums,
Šis krāšņais stāvs, šis melno matu košums,
Šī sirds, kas kūš' no svētās mīlestības,
Kam visu pasauli ar varu laimot gribas,
Šis dievu mākslas maņas veidojums
Man prātu stulbina kā apreibums!

(Ar lielu prieku.)

Ak, draugi, pilsētu, kur šāda būtne mīt
Vis nevar iznīcības rīkle rīt,
Jo paši dievi nomodā par viņu,
Un sargā to ar nemaldīgu ziņu!
Vai gribat vēl jūs mani pierunāt,
Lai grozu nodomu un palieku tepat.
Nē, draugi, nē, nav zemes virsū spēka,
Kas mani atturēs no saldā mīlas grēka!
Nu, sveiki darbā, sveiki censībā!
(Steigšus dodas prom uz pilsētas pusi.)

Pirmais skaldītājs viņam pakaļ raudzīdamies:
Pie šis tev, puisīt, velta cerība!

Priekškaris

Trešā aina

Plaša zāle, ar puķēm un zaļumiem izgreznota. Krēsli, divāni. Iztālēm atskan jautra valsa mūzika. Pa durvīm no kreisās puses ieskrien sešas kalpones baltos priekšautos, ar baltām bantītēm matos. Pieskrien pie durvīm dibens sienā, lūr blakus istabā.

Pirmā kalpone:
Jautros pāros tā,
Jautros pāros tā...

Otrā kalpone lokas dejas taktī:

Un mūzika: tralalalā...

Visas lokās dejas taktī:

Un mūzika: tralalalā...

Trešā kalpone:

Jauni kungi un jaunas dāmas...

Ceturrtā kalpone:

Kā bitītes lidodamas.

Piektā kalpone:

Un tad tās daiļās jaunkundzes...

Sestā kalpone:

Tā izģērbtas kā princeses...

Visas:

Bet mūzika: tralalalā,
Tralalalalalalā!

Pirmā kalpone:

Gar sienām vecas kundzes sēž...

Otrā kalpone:

Smalks vīns, smalks vīns tām slāpes dzēs...

Trešā kalpone:

Pār visām — spožā saulīte...

Ceturrtā kalpone:

Mirdz mūsu daiļā jaunkundze...

Visas:

Trala, trala, tra—la—lā!...

Trala, trala, tra—la—lā!...

Jautos pāros tā,

Jautos pāros tā,

Tra—la—lā!...

Seši sulaiņi frakās iesteidzas pa durvīm no labās puses,
nostājas kalponēm pretim.

Pirmais sulainis:
Lūk, mūsu kungi dzīras svin,
Tie jautri dejas taktī min...

Otrais sulainis:
Un mūzika: tralalalā...

Visi lokas dejas taktī:
Un mūzika: tralalalā!...

Trešais sulainis:
Jaunas dāmas un kungi glauni,
Daiļas dāmas un kungi jauni!

Ceturtais sulainis:
Viss pilsēts kopā lasijies,
Kas bagāts, tas šē ieradies!...

Piektais sulainis:
Tā mūsu kungi dzīras svin,
Tie jautri dejas taktī min.

Sestais sulainis:
Un mūzika: tralalalā!...

Visi lokas dejas taktī:
Un mūzika: tralalalā!...

Kalpones un sulaiņi:
Trala, trala, tra—la—lā!...
Trala, trala, tra—la—lā!...
Jautres pāros tā,
Jautres pāros tā,
Tra—la—lā!...

Pirmais sulainis:
Lūk, arī mūsu daiļavas!...

Pirmā kalpone:
Mums kavalieri ierodas!...

Pirmais sulainis palokas pirmās kalpones priekšā:
Es lūdzu jūs uz deju!

Pirmā kalpone koķeti:
Mans kungs, es labprāt eju!

Otrais sulainis:
Tss!... Viņi šurpu nāk!...

Otrā kalpone:
Tss!... Viņas šurpu nāk!...

Pirmā kalpone:
Nu prom!...

Pirmais sulainis:
Nu prom!...

Kalpones:
Hihi, hihi!... (Aizsteidzas pa kreisi.)

Sulaiņi:
Haha, haha!... (Aizsteidzas pa labi.)

Vairākas jaunas (visas maskās, feju kos-
tīmos, iesteidzas no blakus istabas. Mūzika apklust.

Pirmā jauna:
Ai, kā no dejas nokusu!...

Otrā jauna:
Nu vēlos drusku atpūtu!...

Pirmā jauna:
Kad griežos dejas virpuļos,
Šķiet, paradizē atrodos!...

Otrā jaunava:

Ir jauka jautrā valša takts!

Trešā jaunava:

Šī jautra, jauka, jautra nakts!

Ceturrtā jaunava:

Tas brunets mani nepazīst,
Tik man vien šodien pakaļ klīst!

Piektā jaunava:

Tas brunets! Ak, kā maldies tu,
Ar viņu tikko jokoju!

Sestā jaunava smejas:

Ak, brunets! Ha, haha, hahā!
Tam katra liekas tikama!...

Trešā jaunava:

Mēs visas esam vienādas!...
Tam katra istā izliekas!...

Otrā jaunava:

Nu tik neteikt nekā,
Nevienai neatsegt seju!...
Lai atrod viņš ta',
Ja veiklis, savu feju!...

Vairāki jaunekļi (arī maskās, tērpušies kā vidus laiku marķīzi, iesteidzas; jaunavas atiet sāpus).

Pirmais jauneklis:

Še drusku varēs atpūsties!

Otrais jauneklis:

No dejas es vai nobeidzies!...

Trešais jauneklis:

Kāds baudījums tā svētkus svinēt!

Ceturtais jauneklis:
Te nevar zināt — vajag minēt!

Piektais jauneklis:
Ak, kas man mīklu jāuzmin!...

Sestais jauneklis:
Kā plīvuris mūs visus tin!...

Pirmais jauneklis:
Tik jaukus svētkus reti svin!

Otrais jauneklis:
Te visas sabiedrības zieds,
Te daiļš ar smalku kopā siets!...

Pirmais jauneklis tuvojas pirmajai jaunavai:
Vai driksu, daiļā, aicināt
Ar mani drusku pastaigāt!

Pirmā jaunava:
Ak jā, labprāt!

Otrais jauneklis tuvojas otrai jaunavai:
Ak, feja, lūdzu aplaimot
Ar mani drusku pajokot!

Trešais jauneklis tuvojas trešajai jaunavai:
Šo mīklu tiktos uzminēt
Es lūdzu drusku promenēt!...

Ceturtais jauneklis tuvojas ceturtajai jaunavai:

Ceturtais jaunava:
Mans brunets nāk!

Piektā jaunava:
Pie manis nāk!

Ceturrtā jaunava:
Jūs domājat?

Ceturtais jauneklis:
Vai atvēlat?

Ceturrtā jaunava:
Kā pavēlat!

Piektā jaunava:
Viņš aklis, aklis nepazīst!
Man gaņām klist!

Piektais jauneklis tuvojas piektajai jaunavai:
Es lūdzu!

Piektā jaunava:
Kā vēlies!...

Piektais jauneklis:
Tu, Ira?!

Piektā jaunava:
Jā, Ira, Mira, Sira
Un beidzot tak Elvira!...
Haha, haha!...

Piektais jauneklis:
Tā burvība!...
Še sešas un tik viena!
Nav mīklai pavediena!

Sestais jauneklis sestajai jaunavai:
Tu tīci man!

Sestā jaunava:
Tas braši skan!
Es esmu feja,
Tu vēlies būt fauns,

Bet faunam no fauna radziņiem kauns!...
Ko līdz mums šī rotaļiņa —
Nav sākusies, beigsies jau viņa!...

(Visi pārros promenē pa zāli.)

Mirdza ar Lepni ienāk no zāles:

Lepnis:

Es jūsu mīklu uzminēju!

Mirdza:

Jūs maldāties!

Lepnis:

Kā nepazīt man savu feju!
Sirds teic: kaut mīkla mināma,
Tā man jau iepriekš zināma!
Sirds balsij vadīt liku —
Tā es pie savas īstās tiku!...

Mirdza:

Es esmu tik viena no daudzajām...

Lepnis:

Ak, velti jūms līdz ciensties tām!...
Kā zvaigznēm kļūt saulei līdzīgām!...
Jūs, Mirdza — saule!
Bet viņas — tik zvaigznes!...
Sildat mani ar savu gaismu.
Šī sirds pilna baismu,
Šai sirdī ir nakts.
Tai sveši skan jautrākās dejas takts.
Tā zin tik vienu:
Viņas nakti par dienu
Var pārvērst tik viena uz pasaules.
Tai mūžam! piederu es.

M i r d z a:

Jūs bijāt — Lepnis.
Tas vārds teic visu,
Reiz spīdēju — dzisu.
Salts gaišums mans kļuva.
Es esmu tik tālu, kaut izliekos tuva.
Jūs bijāt — Lepnis,
Tad biju es liesma!
Jūs zaudējāt sevi,
Nu nava vairs Lepņa
Un beigta šī dziesma.

L e p n i s:

Ak, nesakāt to!
To dzirdēt par grūtu.
Es jūtu:
Tas sirdi dziļdziļi ievaino!

M i r d z a:

Es biju jauna.
Reiz iemīlēju
Es bruņinieku.
Sirds viņam ļauna,
Es nievāta tieku.
Kur sapņus lai lieku?
Es atraisījos;
Es tapu brīva,
No brīvības dzīva
Un — ienīdēju!...

L e p n i s:

Naidis raisīja stingušo sirdi.
Nu esmu es tavs — ak, dzirdi!...
Es tavu skaistumu nepazīnu,
Es pārpratu tevi, paties'.
Nu zinu, tik tagad zinu:
Caur tevi vēl varu es pacelties.
Man pilni galdi

Un klētis, un šķūņi.
Man zeme šī dota.
Nāc, nāc un valdi,
Tu mana saule, tu zemes rota.
Nāc — tevi gaida
Viss lepnums, pilns smaida!

M i r d z a:

Par velti tu šķiedi
Šos vārdus bez mēra.
Nobira ziedi,
Man — nakts nu sēra...
Sveiks paliec. Jel eji
Liksmo un smeji.
Es esmu es.
Es t a p u es!

(Aiziet.)

L e p n i s:

Atkal mazāk
Par cerību vienu.
Kurp lai es skrienu?
Kurp lai es traucu?
Kad saucu,
Tik paša atbalss man atbildi nes.
Es vairs vis neesmu es!

V a l d o n s nāk viņam pretim:

Sveiks, dārgais viesi!...
Paldies par godu!

L e p n i s:

Šī diena man paliks atmiņā!
Es atnācu šurpu tai cerībā,
Kā bagāts uz māju atgriezties
Nu esmu vēl nabagāks palicies!...

Valdons smaida:
Kas manā namā
Drīkst viesus laupīt?

Lepnis:
Es lūdzu saudzēt,
Es lūdzu taupīt!
(Sērīgi): Aizgāja mirdzēdama...

Valdons:
Aizgāja mirdzēdama?...
(Stingri): Sevi lielu audzēt!...

Lepnis:
Kad liela būs —
Ne mana vairs klūs!
Es lūdzu saudzēt!...
Nē!... Aizgāja mirdzēdama!...

Valdons:
Es gribu gādāt.
Visu griest par labu.
Zinu viņas dabu.
Paliekat — tā labad.

Lepnis:
Viss beidzies.
Par īsu bij dziesma.
Pietrūka spēka.
Kad radās liesma
Bij ziedons prom steidzies.
Man žēl mana grēka.

Valdons:
Jūs aizejat?

Lepnis:
Es aizeju.

Valdons:
Vairs nenāksat?

Lepnīšs:
Nē, nenākšu,
Jūsu nams man svešs
Uzreizi tapa.
Šķiet: mājot dveš
Skumja priede pie kapa!

Valdons:
Es saku: uz redzēšanos!

Lepnīšs:
Es klausos — vai neatskanos?
Nē, neatskanos!
(Aiziet.)

Valdons:
Arī (man viņa mīkla.
Viņa kaut ko domā.
Bet kādā lomā?
Man vajag pētīt,
Viņas sapņus vētīt:
Varbūt tie par ļaunu.
Zinu viņu tik jaunu.
Ja nu aiziet mirdzēdama,
Kur nenākas?

Draugs ar Jāni ienāk.

Draugs:
Sveiki, nama tēvs!...
Mēs viesi vēli.
Man ļoti žēli,
Ka nokavēju:
Es nevarēju,
It nepavisam es nevarēju.
Bet toties' līdzā
Vēdu vēl vienu viesi.

V a l d o n s:

Man prieks, patiesi.

D r a u g s:

Nav šejienietis.

No citurienes!

Vārds šē nav no svara.

V a l d o n s:

Jā, protams, te katrs tak ienes

Savu īsto dabu.

To visi atrod par labu.

Jo mums tak maskas.

D r a u g s:

Šē iet it dzīvi —

Kas te masku! Tik naskas!

Jautriība pilnā spēkā.

V a l d o n s:

Visi bezbēdības grēkā.

(Uz Jāni):

Jums intresants kostīms, mans draugs!

J ā n i s:

Jūs maldāties, kungs!...

Es tā kā nācis —

Kā ceļu sācis

No tēva mājas.

Lūk, vēl putekļos kājas!...

D r a u g s paklusām viņam:

Tak stājies!

Met savu dabu!

Te visi melo —

Un to atrod par labu!

(Skaļi Valdonom):

Mans draugs tāds savāds:
Tas viņa lomā!
Viņš domā istā zemnieka domā.
Tas jau tā piederas,
Kostīmam piederas!...

V a l d o n s:

Jūs laikam gan gribat,
Mani draugi, sev taujāt,
Kā nāk tas, ka tagad,
Kur sērgas nežēliba
Grib visu dragāt,
Kur simtiem ļaužu
Mirst katru dienu,
Kur žēlabu gaužu
Redz pilnu namu ikvienu;
Jūs gribat sev taujāt,
Kā varam mēs dieties,
Kā varam mēs smieties?
Es teikšu jums — ļaujiet:
Šī dzīve — priekš prieka,
Mums stipriem būs būt!
Nebūs bīties ne nieka,
Kaut ar' viss grib grūt!
Jo stiprāks tas vilns,
Kas aizskalot traucas,
Jo kauss mums pilns,
Jo dziesmas jaucas
Ar vaidu šausmām,
Ar nāves drausmām!...

D r a u g s:

Ai, nē, patiesi, —
Arī mēs milam dzīvību,
Siržu pilnīgu brīvību!...

V a l d o n s:

Tad, dārgie viesi,
Esiet sveicināti —

Mani galdī klāti:
Jums viss ir ļauts;
Tur viesu daudz!
Ejiet iekšā,
Būs priekšā
Dažs rads, dažs draugs!
Mani atvainojiet...

D r a u g s:
Ak, lūdzu!...

V a l d o n s:
Jel neļauņojiet!...
(Aiziet.)

J ā n i s:
Ak, lūdzu!..

D r a u g s:
Nu tik iekšā dzīru liksmībā,
Nu tik iekšā skatu tiksmībā,
Nu tik iekšā baudu reibumā,
Iekšā, iekšā zaļā dzīvībā!...
(Ved Jāni.)

J ā n i s:
Kam tu mani šeit vedi,
Es te ne'smu kā mājās!

D r a u g s:
Savu drūmumu bedi,
Sataisi kājas!...
Līdz rīta ausmai
Liec sirdij valdīt
Saldsapņu jausmai!
Te saki tik: galdīt,
Mīļo galdīt, klājies!
Un viss būs uzreizi
Tev atšķetinājies!...

Smaidu uz vaiga,
Neskaties greizi!...
Kā ilga maiga,
Nāk viņa, viņa
Glītcielaviņa!...

J ā n i s:

Kur redzi, saki
Saprotamāki!...

D r a u g s:

Skaties uz priekšu:
Teic paldies, man burvim!
Pa viņām durvīm,
Tā šurpu dodas!...
Lai drosme tev rodas,
Pirmais roku tai sniegšu!...

M i r d z a nāk domīga.

D r a u g s pieiet viņai klāt:
Daiļai karaļmeitai sveiciens!...
Kurp tik žigli?

M i r d z a:

Sveiki!
(Iet tālāk.)

D r a u g s:

Vēl viens teiciens!
Atļaujiet jums priekšā stādīt
Manu draugu... Vedu rādīt,
Kas šai pilsētā visdaiļāks...
Viņš tāds baiļāks...
Svešinieks!...

M i r d z a:

Ak, man prieks!...
Jūs no tālienes?

J ā n i s:

Ko dzirdu es?
Skan jaukā melnā,
Skan sidrabskaļā sapņu valoda!...
Reiz dzirdēta un prātā palikusi!...
Vēl nakts, bet, šķiet, jau diena ataususi!...
Kā teiku valsts priekš bikliem skatiem veras,
Sirds slāpes dzēs, sirds tomēr neatdzeras!...
Vēl vienu skaņu, vienu pašu skaņu
Man dzirdēt ļaujiet. Prātu nesamaņu
Es gribu atstāt, just ka nomods klāt
Un cēlo saules meitu sveicināt!...

M i r d z a:

Kāds kostīms daiļš jums, svešinieki!
Un maska pelēkā klāt deras labi!...
Vai sabiedrībā nenāksat jūs abi?
Tur daiļas jaunavas un jaunekļi —
Jūs jutīsieties ļoti sirsnīgi!

J ā n i s:

Ak, nē — skatīj's sauli,
Vairs negribu zvaigžņu
Visdaiļāko!

D r a u g s:

Vai neteicu to?
Tu pazīsti karaļmeitu?

J ā n i s:

Kā nepazīt
To, kas sapņos man bija.
Kā harmonija
Kas apkārt man vijās,
Kad zvaigžņu lietū
Zeltlilas lijās!...

M i r d z a:

Mēs kādreiz tikusies?

J ā n i s:

Es sen jau pazīstu jūs, paties'!
Un vakar, ak, vakar
Pie pilsētas vārtiem
Starp akmeņu dārdiem,
Kad redzēju jūs,
Kā vecu paziņu satiku!...

M i r d z a:

Jā, vakar, patiesi
Aiz pilsētas gāju,
Nabaga cietējus
Apdāvināju!....

J ā n i s:

Tur man zeltsaulīte uzlēca,
Pirmo reiz mana burvīgā uzmirdzēja!...

D r a u g s:

Jel patriecaties!...
Es iešu tālāk...
Tur gaisma bālāk
Met starus...
Redzu draugu barus...
Jel patriecaties!...

(Palokas, aiziet)

M i r d z a:

Vēl reiz saku:
Skaista maska, nudien!...

J ā n i s:

Jūs jokojat vien!...
Nav maska man tā —
Mana visīstākā būtība!...

M i r d z a smejas:

To jau katrs šē teic.
Lieta tā, kā nu kuņš savu lomu veic!...

J ā n i s:

Ak, nē, paties' —
Tāds es esmu, kāds nācu
No dzimtās zemes...
Labi paskatāties!...
Tāds es gērbies arvienu —
Katru mīļu dienu!...
Un maskas man nava!...
Skatāties manās acīs!...
Tās sacīs...

M i r d z a skatas viņam acīs:

Jā, nudien:
Jo ilgāki veros,
Jo liekas, ka nava...
Šīs dzelmes nav svešas nemaz,
Kādreiz redzētas!
Bet kad un kur,
To neatceros!...
Ne, tiešām — nu likās,
Skati satikās —
Un nepavisām nav maskas!...

J ā n i s

Es esmu zemes dēls...

M i r d z a:

Jūtu zemes svaigumu,
Pļavu puķu maigumu,
Zilas debess zaigumu!...
Jūs esat burvis!...
Kādas ainas
Pasakainas
Jūs man atverat!...
Pagaidat!...
Man spiež mana maska, ja gan —
Noņemiet masku man!...

J ā n i s noņem viņai masku:

Ai, ko es skatu!...
Manas acis top stulbas
No mirdzuma tāda!...
Ai, ko es skatu!
Kā nesapratu
To agrāk meklēt...
Pēc šīs saules tiekties,
Pēc šīs debess sniegties!...
Sauli nesauc par jūs —
Sakas tu, mīļā saule!...

M i r d z a:

Es neesmu saule,
Es esmu tik Mirdza!...

J ā n i s

Tu esi Mirdza —
Saules zeltmirdza!...
Kur paliek zeme,
Kur paliek debess —
Viss viena mirdza,
Viss viena Mirdza!...
(Aizklāj seju)

Vai esmu cienīgs
To daiļumu skatīt?

M i r d z a:

Skatīt var ikkurais;
Par savu saukt viens vienīgs!...

J ā n i s

Kurš ir šis viens vienīgs?...

M i r d z a:

Ai, kā man to zināt!
Es gaidu... sen gaidu...
Vēl nesagaidu!

Man tika zilēts,
Ka reizi viens nākšot —
Visu manu mirdzumu
Ap sevi vākšot.
Man teica trīs vārdus;
Ja kāds tos uzminēšot,
Tam es piederēšot!

J ā n i s

Es zinu trīs vārdus... tik trīs...
Tie man tika doti
Vēl šūpulī dusot...
Klusu, klusu klusot
Sirds pasacīs...
„Zila vara dziedājums!“...

M i r d z a liksma:

„Zila vara dziedājums!“...
Tie ir šie vārdi!
Tu viņus zini,
Tu tikko tos mini!
„Zila vara dziedājums!“...
Zils — tas ir sapnis,
Tas mans sapnis!...
Varš — tā ir skaņa,
Tā mana būtība!
Un dziedājums — arī es!...
Mana dzīve kā dziesma izskanēs!...
Tā sacīja burve.
Ai, kā es gaidīju —
Sapni smaidīju,
Bet nomodā
Bij sērīga.
Un nu tu nāci;
Un nu tu še esi, —
Tu manu dvēseli nesi!
Divu dvēseļu
Kopvaloda —
Ai, kāda skanīga meldiņa!...

J ā n i s

Ak, nevaru ne saprast,
Ar to domu ne aprast,
Ka tik ātri, tik pēkšņi
Tu man atausīsi,
Mana Mirdza — zeltmirdza!...

M i r d z a:

Tevi apkampt,
Tevi skūpstīt —
Ai, šē nav vietas
Priekš mūsu mīlas!...
Tik nakts un mēness
Baltmākoņu plēnēs
Lai redz divu siržu ilgu jausmu pauzmu ķīlas!...

J ā n i s:

Un neviens lai neuzzin,
Un neviens lai neatmin!
Ka es nācu, ka šē esmu —
Lai ar savu naida dvesmu
Mūsu rozēs nenošķin!...

M i r d z a:

Nakts, nakts, naksnīpa —
Tik mūs, tin
Savā melnā mēteli
Tin mūs, tin —
Lai neviens to neuzzin,
Lai neviens to neatmin!...

(Nosligst viņam pie krūtīm; uzreiz paliek tumšs.)

Tumsā atskan smiekli.

J a u n a v a s:

Hahahaha!...

J a u n e k ļ i:

Hahahaha!...

(Paliek atkal gaišs; visi saskrējuši iekšā)

J a u n a v a s:
Tas tik bij joks!...

J a u n e k l i:
Tas tik bij joks!...
Apdzisa elektrība!...

V a l d o n s:
Par labāko masku godalga
Tiks balsojot šē piespriesta!...

C i t s c a u r c i t u:
Krustnesis; bruņinieks!...
Sudraba pulkstenīts!
Sešas fējas!
Jā, visām, sešām!
Nē, tā jau nevar!...

V a l d o n s:
Krustnesis - bruņinieks
Aizgāja!...

V i s i
Kā, tik agri aizgāja?...

C i t s c a u r c i t u:
Rudzu puķei!...
Orchidejai!...
Nē, nē!
Jā, jā!...

M i r d z a a r J ā n i i e n ā k.

C i t s c a u r c i t u:
Lūk, vēl viens kostims!
Lūk, vēl viena maska!...
Cik intresants!...
Kur bij visu laiku?!
Tas jāgodalgo!...

Mirdza:

Tā nav maska
Jānis, zemnieka dēls!...

Visi smejas:

Smalks zemnieks, paties!
Ja netici, paskaties!...
To jau redz!...
To jau redz!...

Mirdza:

Ļaudis!... Ļaudis!... Tā nav maska!...

(Ar izmisumu)

Tā nav maska!...

Visi smeļ:

Hahahaha!...

Priekškars

Ceturrtā aina

Dārzs. Koki pilnos ziedos. Puķes. Celiņi. Putnu dziesmas. Ziedonis. Rīts.

Soliņš

Valdons ar Mirdzu uznāk pa kreisi; Mirdza
Valdonim zem rokas:

Valdons:

Lūk, daba modusies... Viss vienos ziedos līkst,
Pie zemes krūtīm lepnā debess slīkst...
Tas — ziedonis, tas burvis visuspēcīgs,
Kas pestīt nāk, pats reizā svēts un grēcīgs.
Es esmu sirms un tak ar katru gadu
Man mīlāka top dabas atdzimšana,
Un lielāks prieks, ko sirds visdziļi mana,
Bet katru vasaru jo skumjāk projām vadu.

Mirdza:

Ai, tēvs!... Kas tās par skaņām plūst ap mani!...
Kā koraļi no tūkstoš balsīm, šķitās,
Kā serenādes, ģitru pavadītas,
Kā augstos torņos neskaitāmi zvani.
Šī harmonija sirdī atbalsojas
Un veļās sirds un, šķiet, pa rožu ceļu
Nāk smaidošs Dievs; es rasu lūpām smeļu
Un šķīstītas tās Dievam ielīgsmojas.
Šis ziedonis man vai nu laimi nesīs,
Vai sejā salto nāves elpu dvesīs!...

Valdons:

Kas runās tā!... Bērns jaunā jaunībā
Vārds „nāve“ grēks un skan kā izsmieklā!...

Mirdza:

Ak, tēvs!... Tavs prāts tik cēls un staltis bagāts,
Viņš viltu nepazīst — kam tava mēle
Pret viņu iet?... Un zelts, kam šķīsta kvēle,
No saltā marmora tiek nežēlīgi dragāts?...
Vai aukts vai karsts, lai cilvēks dvēselē,
Tik remdenības grēku nemeklē!...

Valdons:

Skaistos vārdos — remdenība grēks.
Bet bieži paliek par tikumu.
Dzīves politikā — tikums,
No kuŗa jāliekas vadīties.

Mirdza protestē; kā remdena lai viņa saņemtu ziedo-
ni?... Tas būtu grēks pret ziedoni.

Valdons:

Lai nākot nopietnās grāmatās mācīties ar prātu jū-
tās valdīt.

Mirdza grib palikt viena pasapņot.

Valdons neļauj; — vēl esot mitrs; varot dabūt angīnu.

(Kad viņi aizgājuši — žagata parādās koka zarā).

Žagata:

Če-u, če-u... ciemiņi būs!...

Če-u, če-u... ciemiņi nāk!...

(Draugs ar Jāni parādās)

Priekšgars

(Šo ainu autors nav nobeidzis)

Piektā aina

Netīra, zema, nokvēpusi plītnīcas istaba. Gaŗi galdi, dibenā stoīka, aiz kuŗas aptaukojies krodziniēks ar sarkanu seju. Pie galdiem — dažādās pozās dzērāji; daŗi pilnīgi piedzēruŗi, citi vēl tikai iereibuŗi.

Pirmais dzērājs:

Dziesmu!... Dziesmu!... Uzdziedat!...

Otrais dzērājs:

Nu, kā tad!... Nu, kā tad...

Treŗais dzērājs:

Tradi, ridi, rallallā,
ŗīds dzen kazu pieguļā...

Pirmais dzērājs:

Tur' muti, kad saku,
Ja nezini citu,
Kā par kazas smaku!...

Otrais dzērājs:
Met lieku diņģi!..
Velc pats kādu ziņģi...

Pirmais dzērājs:
„Tu—ur es dzē—ru, tu—ur man tika,
Ta—ai mazā—i krodziņā...”

Otrais dzērājs:
Nu, lūk, kur ziņģe...
Veca, bet laba...

Pirmais dzērājs:
Tad netraucē taču...
Jods, kāda tev daba!..
Vilksim visi kopā...

Trešais dzērājs:
Un sūras, rūgtas asaras
Aiz žēlām jūtām raudātas,
Lai satek vienā stopā!..
Hahaha!...

Visi trīs sāk vilkt nesaskanīgās balsīs: „Tur es dzēru,
tur man tika”... Vēl pāris piebalso viņiem. Vienam
no dziedātājiem sērīga, maiga balstiņa, kuŗa vijas
kaut kur pa augšu.

Ceturtais dzērājs atmostas:

Jods un jupis!..
Kas tā par brēku!..
Sagāzīs ēku...
Dulli vai traki?...

(uz kādu blakām sēdošu pajaunu puiku):

Un šitais krupis
Arī kauc līdzā?...

(Sagrābj viņu aiz apkakles)

Ko traucē man miegu,
šmurgul, saki?
Vai vienu lai lieku
Gar kreiso ausi?...

J a u n e k l i s :

Vai stāsies, vai ļausi?...

(ceļas kājās)

Nu, nedomā kauties!...
Neiešu ļauties
No tāda teļa
Grūsties iz ceļa!...

(Abi saķeras krūtīs)

C e t u r t a i s d z ē r ā j s :

Tu te,
Ute!

J a u n e k l i s :

E, kur radies Golijāts,
Stīvs kā īstens slotas kāts!...

(Jauneklis nogāž ceturto dzērāju uz sola. Dziesma
aptrūkst)

O t r a i s d z ē r ā j s :

Miks mēro solu!...

T r e š a i s d z ē r ā j s :

Ha-ha!... Lielmutis gāzies...
Ko tu Čīpam virsū bāzies?...
Čīpam ir znaja,
Čīpam ir nags —
Viņš jau pat šulci dancināja!...

P i r m a i s d z ē r ā j s :

Nu laid viņam rīkli vaļā!...
Vai traks!...

Jauneklis:

Nav tavā daļā!...

Pirmais dzērājs:

Nožņaugsi, — ko tad?!

Ceturtais dzērājs:

Nekad!..

Pārējie metas pulkā un izšķir:

Stājaties!...

Lamāties

Var, cik lien!...

Kauties nepiedien!...

Krodznieks pacilātā, pīkstošā balsī, atskrien no stoikas:

Cūkas!... Nelgas, saules brāļi!...

Našubratkas, zociāļi...

Šiem tik nažus durti ribās,

Šiem tik asins, asins gribas...

Kad es saukšu policiju,

Aiziesiet uz Sibiriju!...

(Paņēņ no stoikas trauku ar kādu šķidrumu un lej viņiem virsū)

(Abi kaušļi palaiž viens otru vaļā, slauka pieres; pamostas arī citi dzērāji)

Piektais dzērājs:

Krodzniek, miestu!...

Sniedz šurp, lai baudu!...

Krodznieks:

Papriekšu naudu!...

Piektais dzērājs:

Nes šurp uz krīta!...

K r o d z i n i e k s :

Ohe!... Rīt no rīta,
Pēc saules rieta!...

P i e k t a i s d z ē r ā j s (sit ar dūri uz galda) :

Nolādēta lieta!..
Tad ņem kaut biksas...

K r o d z n i e k s pieiet pie viņa:

Phe!... Tās esot biksas...
No mančestera...
Par tādām pasniegt nederas
Ne sūkalas!...

P i e k t a i s d z ē r ā j s :

Klaus', nekaitini!..
Tu labi zini...
Te palika nauda,
Te palika jauda...
Tev kulē nauda,
Zem galda jauda!..
Man nazis ass...
Tu pielūko,
Ka gurnā vai ribā tev neieduras!...

T r e š a i s d z ē r ā j s :

Ho-ho-ho-ho!...

K r o d z i n i e k s :

Tu turi žaunas!..
Vai dzirdiet visi
Šīs runas ļaunas!..
Jūs esiet mani
Liecinieki!...

P i r m a i s d z ē r ā j s :

Ir gan prieki!...

K r o d z i n i e k s :

Lai viņš kaunas
Par labdari savu
Te gānīties!...

P i e k t a i s d z ē r ā j s :

Lūk, īstais labdaris atradies!

C e t u r t a i s d z ē r ā j s :

Labdarim slavu!...

K ā d s d z ē r ā j s dauza ar kājām un rokām pa galdu:

Alu!... Alu!... Alu!...

K r o d z i n i e k s ar smaīdu:

Tūlīt.. Tūlīt!...
Kam nauda ķešā,
Tas nepaliks bešā... (Nes alus kausu)
Lūk, kas par alu —
Plūst pāri pār malu!...

(Aiz durvīm troksnis un kņada. Durvis atdaras un iedrāžas četri puskaīli čīgānēni, — viens ar fleiti un viens ar vijoli. Tie abi sāk spēlēt, un pārējie istabas vidū uzsāk kādu čīgānu deju, to ar kļiedzīniem pavadīdami).

D z ē r ā j i pa dejas laiku:

Lūk, tas ir malacs!...
Ripo kā kalacs!...
Žīvai, zēni!!...
Kā vardulēni!...
Kādas štukas
Tas knēvels taisa...
Skuķim lindraks gaisā...
Acis smukas...
Deg kā ogles!...
Hoča, oča, ollallā!...
Tā tik dzīvo lillallā!...

(Kad deja beigta, čigānu skuķis nostājas un vijoles un
fleites pavadībā sāk dziedāt).

D z i e s m a:

Tēvs ar māti satikās
Meža zaļās ataugās
Fia-ata-ta! Hoia!...
Tēvs ar māti precējās
Rudenī uz grāvmalas...
Tia-ata-ta! Hoia!...
Ziemu mazā sniedziņā
Tia-Ata piedzima!
Tia-ata-ta! Hoia!...
Tia-Atai divas kājas,
Tia-Atai divas rokas,
Tia-Atai divas acis
Koši mirdz...
Tia-Atai maza, maza,
Karsta, karsta, karsta sirds!...
Ja mīli Tia-Atu par traku, —
Atdari maku!...
Jā, tā!...

T r e š a i s d z ē r ā j s:

Ūja!... Knapi no zemes,
Jau dzied par maku!...

V i s i:

Bravo Bravo!...
Smalki! Smalki!...

(Čigāni apstaigā viesus ar cepurēm, dažs no tiem iemet
pa vara naudas gabalam)

P i e k t a i s d z ē r ā j s:

Ei, tu, Tia-Aita!...
Panāc šurp, —
Varen raita!...

(Iemet kādu vara naudas gabalu skuķim saujā, tad uz-
sēdina viņu uz ceļiem)

Čigānu skuķis paskatās saujā:

E—ha!... Par šito...

Par varu mani

Tu nopirkt domā, —

Tu dulns savā omā!...

(Nolec viņam no ceļiem)

Visi:

Tas skuķis ir nagla!...

Bravo!... Bravo!...

Trešais dzērājs:

Še alus, knīpa!...

Tak laikam dzeri?

Skuķis paņem alus kausu, dzer kāriem malkiem.

Čigānēni: Man arī!... Man arī!...

Trešais dzērājs:

Nu klāt visa strīpa!...

(Sniedz vienam čigānēnam kausu)

Še, cauri speri!

Čigānēns:

Tas nieks man! To var!...

Trešais dzērājs:

Resnais, vēl kausu!...

Krodzinieks:

Vai nebūs par daudz?...

Trešais dzērājs lielīgi:

Vai zini kā lupatu vāciski sauc?...

Krodzinieks atnes alu; čigānēniem:

Nu, pietiks!... Marš, laukā!...

Netraucēt viesus!...

Skuķis ar roku uz visām pusēm bučiņas mezdams,
dzied:

Sniegā un aukā,
Pēc savas tiesas,
Ejam, ejam, čigānu cilts!...
Hoia!...

(Visi ar kliezieniem un troksni izskrien ārā).

Piektais dzērājs krodzniekam:

Nu, kas būs ar dziru?
Domā, aizmirsu gan!...

Krodznieks lepni:

Nav dziras man!..
Man rudzīts un miezīts!...
Taisies, ka pazūdi —
Diezgan jau izlaki!...

Pirmais dzērājs:

„Apségloju melnu kuili,
Ai, melnu kuili,
Un aizjāju uz krodziņa,
Aijā, uz krodziņa!...

(Visi iekrīt un ķerkstoša dziesma atkan krogā: pat krodzniekam iepaticies un tas aiz stoikas velk līdzī. Dziesmas vidū atdarās durvis un ienāk Liesma, gērbusies melnās, noplīsušās drēbēs. Seja bāla, acis drudžaini raugās).

Krodznieks nikni:

Kas tāda, ko meklē?...
Te ubagiem netiek dots!...

Otrais dzērājs:

Smuka, parauj jods!...

Liesma nāk iekšā.

Krodzinieks: Ārā!... Pie velna, — peklē!...

Piektais dzērājs:

Uz kāda panta pamata
Tai ieeja šē aizliegta?..
Nāc iekšā!..
Tavs mīlais jau priekšā!..
Ziniet, nelgas!... Meita tā
Mana mīlā, mana sirdsmīlākā!
Ha-ha!...

Liesma ienāk, iet pie galda.

Piektais dzērājs:

Tev drēbes miklas!..
Tad — ārā līst?...

Liesma:

Auksts lietus līst.

Piektais dzērājs:

Kā man to zināt!..
Jau trešo dienu
Zinu to vienu:
No pudeles — rīklē!...

Trešais dzērājs pieceļas, klanās:

Pardon, madmuazel,
Mans takts to neatvēr
Jums sēdēt šite ļaut!..
Tur blakus — behemots,
Vēr guļ, bet drīz sāks blaut.
Un vemt, un splaut!..
Es lūdzu — galda galā!..
Jel esiet šinīs dzīrās
Mums svētku karaliene!...

Piektais dzērājs smejas:

Traks, kas par kavalieri!...
Nē, viņa paliks te!...
Tu velti profitē:
Tā tik priekš manis viena!...
Dzer, daiļava mana!...

Liesma:

Nē, nedzeršu!...

Piektais dzērājs:

Nāk aizmiršana!...

Liesma:

Aizmirst?... Negribu!...

Piektais dzērājs:

Nāks sapņi un ilgas!...

Liesma vārgi iesmejas:

Ha!... sapņi un ilgas...

Trešais dzērājs irōniski:

Re, kur smuki, re, kur glīši
Divi meža balodiši
Milinās,
Bučojas!...

Piektais dzērājs:

Nu, kad to varu!...

(Grib apkampt Liesmu)

Ko varu, to daru!...
Skaud, skaudēj, skaud!...

Liesma atraujas:

To ne!...

Piektais dzērājs:

Tu negribi ļaut
Pēc tevis tiekties?

Liesma:

Tiekties — vari,
Iegūt — nekad!...

Piektais dzērājs:

He, pasakas!...
Tā visi sievieti izliekas...

Trešais dzērājs:

Vai dzirdēji, he —
Tu pati šoreiz velti profitē!...
Klausies, daiļava —
Kas tas mužiķis tev tāds?...
Šurpu nāc!...
Madam madmuazel...
Že vū pri... Permetē ā muā...
Kelkšoz ā mangžē —
Blomangžē!...
Cibcibulit —
Komm mit!...

Piektais dzērājs:

Vai iesi!... Kad vienu šaušu!...

Trešais dzērājs:

Tad es tev divas kraušu!...

Piektais dzērājs:

Nu, ko tad ar tevi man darīt?...
Ne dzeri, ne ēdi!
Tik domās sēdi...
Ko tāda skuķe man geld!...

Liesma:

Mazliet apsildīšos, —
Tad projām došos!...

Piektais dzērājs:

Mazliet apsildīšos!...
He!... Un tad projām —
Kas man no tam,
Dzērājam?...

Ceturtais dzērājs' pieceļas, pieiet pie Liesmas,
pēkšņi:

Nāc līdz uz māju!...

Liesma mazliet zobgalīgi:

Kur tev tā māja,
Pie jūras — zem laivas,
Un divas kaivas
Uz deguniem spiciem
Tev brokastis nes?...

Piektais dzērājs:

Ha-ha!...

Ceturtais dzērājs:

Nebīsties!...
Man netrūkst nekā!...

(Iegrābj ķešā, izvelk sauju ar naudu).

Piektais dzērājs:

Aha!...

Ceturtais dzērājs:

Par piecnieku vienu —
Atdod man viņu,
To princesiņu!...

Piektais dzērājs:

E, ko!... Kāds pircējs, skat!...

Ceturtais dzērājs:

Rublis klāt!...

Piektais dzērājs kārdināts, neticīgi:

Šī nu pie tevis ies!...

Ceturtais dzērājs pamet Liesmai ar aci:

Gan patiksies!...

Piektais dzērājs:

Sit saujā!...

(Paņem naudu)

Ceturtais dzērājs uz Liesmu:

Nāc!...

Liesma nekustas.

Ceturtais dzērājs stingrāki:

Nāc!...

Liesma neliekas dzirdot.

Ceturtais dzērājs saķer viņu aiz rokas:

Nāc!...

Liesma izrauj roku:

Nost!... Ko gribi!...

Ceturtais dzērājs piektajam dzērājam:

Teic, lai nāk!...

Piektais dzērājs:

Klaus'... ej ar viņu!...

Liesma:

Kas?... Kur ņēmi tu tādu ziņu,
Ka pērkama es un pārdodama?

Piektais dzērājs:

Nu, neesi jau štātes dāma!...

Liesma ar spēku:

Nost, izvirtuli!...
Nost, sīki un truli, —
Ne jēgas, ne jaudas..
Dēļ sīkas naudas
Pārdevāt dvēseli, pārdevāt miesu...
Nu dzīve spriež tiesu!...
Nu liekti lokaties,
Rāpuļi rāpojat,
Akli un tizli...
Neziņā mokaties,
Neziņā aizejat...
Taisnības pīšļi
Izstiepto neredzat!...

(Piektajam dzērājam).

Mani pārdot gribēji, sīkais,
Necelos taisnais, ceļos likais...
Vai mīlu var pārdot?...
Kam nācu pie tevis?...
Nācu zem skrandām
Meklēt sirdsguni...
Ko tu man, devis?...
Kas tev ko doti?...
Ko tu no dotā un ņemtā proti!...
Nīstu kā suni!...

Piektais dzērājs:

Ko tu gan domā?
Ko lai tev saku?
Tu gan mani

Sen darīji traku,
Ar tām runām
Nez' kādā lomā!...
Zvani un zvani,
Nez' ko stāsti
Par degšanu gunī
Nez' ko klāsti
Par dievišķu garu...
Gribu cilvēka tiesu —
Es gribu miesu,
Dod man miesu.
Ko te sunī —
Ej, ja nevari dot, ko prasu!...

Ceturtais dzērājs:
Nu, gals, ko tā strīda!...

(Liesmai)

Nāc, gnīda!...

Liesma grūž viņu ar tādu sparū, ka viņš gandrīz ap-
krīt.

Ceturtais dzērājs:
Ei, kas tad tas?...

Piektais dzērājs:
Kas tā tev par meitu,
Kad nepaklausa!...
Atdod naudu!...

Ceturtais dzērājs:
Kas man par daļu!...
Es pārdevu,
Tu nopirki!...
Nemi un nopirkto aizvedi!...

Piektais dzērājs:

Tā krāpšana!...
To tu man maksāsi
Ar savu sprandu!...
Tak tava meita?...
Un tai tāds tikums,
Ka puisa vārds
Ir meitai likums!...

Ceturtais dzērājs:

Jods, kas šī man par meitu!...
Priekš trijām dienām
Satiku uz ielas...
Sēž un trīc...
Paņēmu līdz'
Tā i nodzīvoja...
Vai man no šīs,
Dullās, kas tika!...

Trešais dzērājs:

Ha-ha!... Stāsti to kaķim...
Trīs dienu laikā —
Ne man kas tika...
Varbūt pat teiksi, —
Ka melns aiz naga
Neredzēji plika?...

Piektais dzērājs:

Ja nu, — no tās tiesas...
Ticāt vai neticāt...
Es šij: nāc, gultā!...
Bet šī: „Mīli manu garu!...”
Kā aita!...
Bet projām neiet...
Patiesi — jau tā
Gribēju dot vilka pasi!...
Un nav ar' nekā:

Kauli un āda!...
Par ādas naudu
Var labi pārdot!...
Seši rubļi —
Diezgan maksāts!
Krodzniek, še rublis!...
Dodu uz priekšu! —
Un nu: šurp alu!...

K r o d z i n i e k s laipni:
Kad rublis ķešā,
Tak nepalikt bešā!...

L i e s m a nicinoši:
Runā, runā...
Runā savu meļa valodu!...
Es jau nekā nesaku...
Tu biji lepnis?...
Ha-ha?... Kā tu lūdzies...
Nu pats sev sūdzies...
Nu tika žēli...
Nekad, nekad...
Tev neredzēt mani!
Neredzēt vairs!...

P i e k t a i s d z ē r ā j s uz ceturto:
Nu, ko tu vēl domā!...
Sēdi klāt pie galda...
Esmu ar mieru...
Nav iznācis pirciens...
To naudu kopā
Mēs notrieksim abi...

(Liesmai)

Paej nost, meita, dod biedrim vietu!...

C e t u r t a i s d z ē r ā j s vilcinādamies iet pie viņa:
Tomēr tu esi blēdis!...

Piektais dzērājs smejas:

Blēdis!... Tā garšas lieta...
Vai neēda, kad bija,
Vai neēdīs, kad būs...
Vēl vienā stopā,
Vecais, lej miestu!...

Trešais dzērājs dzied:

„Un sūras, rūgtas asaras,
Aiz žēlām jūtām raudātas
Lai satek vienā stopā!...“
Haha!...

(Draugs ar Jāni ienāk)

Jānis atver durvis:

Iesim tik iekšā!...
Es gribu redzēt,
Kas šādā bedrē
Varētu notikt!...

Draugs uz slieģšņa:

Te tumš un smird...
To jau iztālēm dzird:
Dzērāji bļaujas,
Lamajas, kaujas...
Te tīrais zaņķis...
Tiek dzerts kaut kāds draņķis!...

Jānis:

Nu, tad vēl labāk!...
To vajag redzēt!...

Krodzinieks pieceļās no stoikas, dusmīgi:

Kas tā tāda lieta?...
Ko gribat šai vietā?...
Ko pulgojat maņu
Labāko alu?...

Kaut kādi kundziņi,
Tukškešu studenti...
Ko tādi meklē?...
Vāķaties peklē!...
Projām, projām!...
Saukšu policiju!...

J ā n i s:

Pagaidi, papu...
Kam nu tā dusmot?...
Būsim ar labu...
Man varen slāpe
Un tiešām ticu,
Ka tava prece
Labākā labuma.
Dodi no sava
Maigākā alus
Katram pa kausam!...

K r o d z i n i e k s e r r ī g i:

Kas gan jums tādiem
šeitan ko kulties?...
Itin kā citur
Nebūtu krogu...

J ā n i s:

Kā?... Vai tad šitais veikals slikts?
Kā saimnieks noliek savu šepti?...
Ja zirgam pārdodamam ģikts,
Tad pārdevējs to slēpj, man šķietas!...

P i e k t a i s d z ē r ā j s:

Vai tad jūs neredzat!...
Tie tak ir špiki!...

T r e š a i s d z ē r ā j s:

Nu, špiki tā vis nestaigā...
No balles nāk tie agrumā...
Lūk, viens, tas pat ir frakā ģērbies...

J ā n i s:

Sēdēsim šeit,
Pie šī galdiņa!...

(Abi apsēžas stūrī, krodzinieks pasniedz divus kausus
alus)

K r o d z i n i e k s errīgi:
Nu, dzeriet!...

C e t u r t a i z dzērājs pieiet viņiem klāt:
Kungs, izmaksā alu!...

J ā n i s krodziniekam:
Krodzniek, šim puisim alu!...

L i e s m a cieši raugās uz Jāni.

J ā n i s Draugam:
Palūk, tur sieviete kāda!..
Kā viņa skatās!..
Kas tās par acīm!...

D r a u g s:
Tev ar' visas acis krīt acīs...
Ielas staigule kāda...

J ā n i s:
Bet tās acis!...

D r a u g s:
Paklīduse dzērāja...

L i e s m a skaļi:
Nav tiesa!...

D r a u g s:
Nemeklē daiļumu
Dubļu zaņķī...
Te tikai kauns
Un izvirtība...

Liesma vēl skaļāk:
Nav tiesa!...

Jānis:
Jā, jā, šis acis
Es redzējis esmu!...
Bet kur, bet kur?...
Tā kā pēkšņi uzzibsnīja...

Liesma:
Atceries, atceries...

Jānis atcerēdamies:
Zinu, zinu, — tur dārzā...

Draugs:
Dzer labāk alu...
Dzesē slāpes
Un iesim...
Te nav tev ko meklēt...

Jānis:
Bet varbūt tomēr...
Varbūt viss, kur jau gāju
Tik māņi un vilts,
Varbūt taisni te gaida
Laime un piepildīšana!...

Draugs:
Atceries, — rītu,
Kas tev par dienu!...
Rīt, — tavas derības!...

Jānis:
Kā, — vai jau rītu?...
Nevaru ticēt!...
Jau rītu?...

D r a u g s:

Un tu... pa krogiem!...
Dzer steigšus un iesim...
Te smird visi kakti!...

J ā n i s:

Ak, iesim!... Jā, iesim...

L i e s m a kā atbalss:

Neej vēl...

J ā n i s:

Dzirdi: viņa saka:
Neej vēl!...

D r a u g s:

Nu, kas tev ko klausīt,
Ko saka piedzēruse bāba!...

L i e s m a:

Nav tiesa!...

D r a u g s ved Jāni projām.

J ā n i s:

Es nevaru, nevaru, nevaru!...
Jūtu sevi saistītu ar burvību!...

D z ē r ā j i smejas.

D r a u g s:

Redzi, saules brāļi smejas par tevi!...

J ā n i s ar L i e s m u pie durvīm:

Un tā lai es aizeju,
Tā lai tevi atstāju?...

Liesma:
Tāds mans liktens!...

Jānis:
Kamdēļ tu šē?...

Liesma:
Kas nav ticis pazemots,
Tas netiks paaugstināts!...

Jānis:
Kamdēļ tu taisni šē?...

Liesma:
Meklēju sev piepildīšanu!...
Vidziļākā dzelmē,
Vistumšākā atvarā —
Ir sacīts —
Tev būs viņu meklēt!...

Jānis:
Kad es atkal redzēšu tevi?...

Liesma:
To nezinu!... Gaidi, tik gaidi!...
Reiz es nākšu!..
Esi gatavs mani saņemt!...
Atsakies, atsakies!...
Kad būsi gatavs, tad nākšu!...

(Draugs aizved Jāni)

Dzērāji:
Neķērās, ko!...

Liesma:
Nāks laiks un viņš būs klāt!...

Priekšgars